

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

การประมวลศัพท์ เรื่อง “ประมวลศัพท์เฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศายตาพิการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศายตาพิการตลอดจนวิเคราะห์การใช้ประมวลศัพท์ในการแปลงงานจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยประมวลศัพท์โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอ้างอิง ได้แก่ เอกสารเฉพาะสาขาวิชา เอกสารเกี่ยวกับศัพท์ และเอกสารเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและการนำเสนอผลงาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยสร้างคลังข้อมูลภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศายตาพิการซึ่งประกอบด้วยคำที่ปรากฏจริง 426,684 คำ และคำที่ปรากฏไม่ซ้ำกัน 9,232 คำ จากนั้นใช้โปรแกรมคอนคอร์เดนซ์ AntConc 3.1.30 เป็นเครื่องมือในการสกัดศัพท์เบื้องต้น แล้วจึงสร้างมโนทัศน์สัมพันธ์ซึ่งจำแนกตามหมวดเรื่องเป็น 10 หมวด ได้แก่ มโนทัศน์หลักเรื่องอุปกรณ์และโปรแกรม มโนทัศน์เกี่ยวกับเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล เครื่องอ่านหนังสือเสียง เครื่องพิมพ์เบรลล์ เครื่องพิมพ์ตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ เครื่องสแกน โปรแกรมแปลโปรแกรมตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ และโปรแกรมขยายจอภาพ เมื่อสร้างมโนทัศน์สัมพันธ์แล้ว ผู้วิจัยสกัดศัพท์ที่จะประมวลอีกครั้งโดยตัดคำที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของมโนทัศน์สัมพันธ์ออกและสกัดศัพท์เพิ่มเพื่อให้มโนทัศน์สัมพันธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยสกัดศัพท์ได้ทั้งสิ้น 54 มโนทัศน์ 62 คำ จากนั้นบันทึกข้อมูลศัพท์และทำดัชนีค้นคำ หลังจากการประมวลศัพท์ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สัมภาษณ์ทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศายตาพิการในเรื่องความถูกต้อง ความชัดเจน และความเหมาะสมในการให้คำแปลเป็นภาษาไทย รวมถึงการให้คำนิยามของศัพท์แต่ละมโนทัศน์ แล้วนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาปรับปรุงประมวลศัพท์ต่อไป

ส่วนการทดสอบการนำประมวลศัพท์มาประยุกต์ใช้ในการแปลนั้น ผู้วิจัยให้ผู้แปลซึ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศายตาพิการจำนวน 2 คน

ทดลองแปลข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการ ทั้งจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยให้ผู้แปลคนที่ 1 ใช้ประมวลศัพท์เล่มนี้เป็นทรัพยากรการแปลและสัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้ประมวลศัพท์ในการแปล ส่วนผู้แปลอีกคนหนึ่งไม่ใช้ประมวลศัพท์เล่มนี้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสัมภาษณ์ ผู้แปลที่ใช้ประมวลศัพท์และข้อมูลจากการเปรียบเทียบบทแปลของผู้แปลทั้งสองคนมาวิเคราะห์ว่าประมวลศัพท์นี้สามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรการแปลได้หรือไม่ อย่างไร

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า (1) การประมวลศัพท์ช่วยให้ทราบการให้คำแปลเป็นภาษาไทย การจำแนกประเภทของคำ การให้คำนิยาม ความสัมพันธ์ของศัพท์นั้น ๆ กับศัพท์อื่น ๆ และลักษณะทางภาษาศาสตร์ของศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการ (2) การประมวลศัพท์เฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการเป็นทรัพยากรการแปลประเภทหนึ่งที่จะช่วยในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ประมวลศัพท์นี้ประกอบด้วยความสัมพันธ์ 6 รูปแบบ ได้แก่ G – S ย่อจาก Generic – Specific หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นประเภทของอีกมโนทัศน์หนึ่ง P – F ย่อจาก Product – Function หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นหน้าที่ของผลิตภัณฑ์นั้น W – P ย่อจาก Whole – Part หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นส่วนประกอบของอีกมโนทัศน์หนึ่ง P – O ย่อจาก Product – Output หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์นั้น P – PRO ย่อจาก Product – Process หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นั้น และ PRO – O ย่อจาก Process – Output หมายถึง มโนทัศน์หนึ่งเป็นกระบวนการและอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการนั้น

ในด้านการให้คำแปลเป็นภาษาไทย พบกลวิธีทั้งสิ้น 3 กลวิธีหลัก ๆ ได้แก่ (1) การทับศัพท์ (2) การแปลซึ่งจำแนกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การให้คำแปลแบบตรงตัวและการให้คำแปลแบบเอาความซึ่งจำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การเพิ่มคำอธิบาย การละ และการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (3) การให้คำแปลแบบผสมผสานซึ่งจำแนกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การให้คำแปลแบบตรงตัวกับการทับศัพท์และการให้คำแปลแบบเอาความกับการทับศัพท์

ส่วนกลวิธีการให้คำนิยามสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ (1) การให้คำนิยามโดยการพรรณนาซึ่งจำแนกตามความหมายเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การพรรณนาตามลักษณะทางกายภาพ หน้าที่การใช้งาน และที่มา (2) การให้คำนิยามแบบผสมผสานซึ่งจำแนก

เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การยกตัวอย่างกับการพรรณนา การพรรณนากับการใช้ภาพประกอบ และการพรรณนากับการเปรียบเทียบ

ศัพท์ในประมวลศัพท์เล่มนี้ส่วนใหญ่เป็นคำนาม ยกเว้น “Braille” ซึ่งเป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา นอกจากนี้ ศัพท์ในประมวลศัพท์เล่มนี้ประกอบด้วยคำนามเอกพจน์และพหูพจน์ ทั้งนับได้และนับไม่ได้

ในส่วนของการสร้างคำ ศัพท์ในประมวลศัพท์นี้เกิดจากการสร้างคำ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) คำเดี่ยว (single word) ซึ่งประกอบด้วยการสร้างคำ 2 รูปแบบ ได้แก่ การนำชื่อเฉพาะมาใช้เป็นคำทั่วไปและการเติมหน่วยคำเติมท้าย (2) คำประสม (compound word) ซึ่งส่วนใหญ่เรียงลำดับแบบ ส่วนขยาย + คำหลัก ยกเว้นคำว่า “grade 1” และ “grade 2” ที่เรียงลำดับแบบคำหลัก + ส่วนขยาย (3) คำประสมหลายส่วน (multi-word) ซึ่งเรียงลำดับแบบ ส่วนขยาย + คำหลัก

ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ทางความหมายของคำ 2 ประเภท ได้แก่ การพ้องความหมาย และการแย้งความหมาย

ในด้านการปรากฏร่วมกันของคำ พบการปรากฏร่วมกันของคำ 5 รูปแบบหลัก ๆ คือ (1) ศัพท์เกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์มักปรากฏร่วมกับชื่อยี่ห้อสินค้าและคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการออกแบบในรูป past participle ใน participial phrase ได้แก่ “design” ในวลี “designed for use” (2) ศัพท์เกี่ยวกับอุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และอักษรของคนสายตาพิการมักปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์แสดงสภาพ (3) ศัพท์เกี่ยวกับปุ่มหรือแป้นต่าง ๆ มักปรากฏร่วมกับคำกริยา “press” (4) ศัพท์เกี่ยวกับตัวชี้ตำแหน่ง (cursor) มักปรากฏร่วมกับคำกริยา “route” ซึ่งหมายถึง เปลี่ยน เพื่อแสดงการย้ายตำแหน่งจากตัวชี้ตำแหน่งแบบหนึ่งไปเป็นตัวชี้ตำแหน่งอีกแบบหนึ่ง (5) ศัพท์เกี่ยวกับอักษรของคนสายตาพิการเลือนรางและคนสายตาพิการมักปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยพบว่าคลังข้อมูลส่วนใหญ่เป็นคู่มือการใช้อุปกรณ์และโปรแกรมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏประโยคคำสั่งเพื่อแสดงกระบวนการใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีลักษณะภาษาเรียบง่าย กระชับ และชัดเจน

นอกจากนี้ ผู้เขียนมักจะเลือกใช้คำกริยาที่คนสายตาพิการสามารถรับรู้ได้ ได้แก่ คำกริยาซึ่งสัมพันธ์กับการรับรู้โดยการได้ยิน เช่น “hear” “say” “speak” เป็นต้น

ส่วนการนำประมวลศัพท์มาประยุกต์ใช้ในการแปลนั้น ประมวลศัพท์มีประโยชน์ในการแปลทั้งจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กล่าวคือ ในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ประมวลศัพท์มีประโยชน์ในการทำความเข้าใจต้นฉบับภาษาอังกฤษและการคัดเลือกคำแปลภาษาไทยของศัพท์เฉพาะให้มีความหมายถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

ส่วนในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้น ประมวลศัพท์ที่มีประโยชน์ในการทำควมเข้าใจต้นฉบับภาษาไทยและการถ่ายทอดเนื้อหาภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ได้แก่ การคัดเลือกคำแปลภาษาอังกฤษของศัพท์เฉพาะ การใช้ภาษา เป็นต้น

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบกับงานวิจัยอื่น และประเด็นที่น่าสนใจจากการประมวลศัพท์ ดังต่อไปนี้

7.2.1 การเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบกับงานวิจัยอื่น

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงข้อค้นพบจากประมวลศัพท์เล่มนี้ซึ่งเหมือนและต่างจากงานวิจัยอื่น ดังนี้

ในด้านการประมวลศัพท์ ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการประมวลศัพท์แบบเป็นระบบของกาเบร (Cabré, 1999, pp. 129-155) ได้แก่ การประมวลศัพท์ การตรวจสอบ เป็นต้น มาใช้เป็นแนวทางในการประมวลศัพท์ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ประมวลศัพท์ท่านอื่น ๆ กล่าวไว้ (กรรณก จิรพรพงศ์, 2550; กิตติวรรณ ชิมตระการ, 2550; ขวัญชนิตร์ สุทธิสารสุนทร, 2546; จันทรมาส สาณะเสน พันธุ์คำ, 2544; จินดา เตชะรุ่งเรืองกิจ, 2545; ชุติมา เตชะพิรุพันธ์, 2550; พลอยแสง เอกญาติ, 2544; พัชรินทร์ เจียรกมลชื่น, 2546; พิมพวิไล สุรินทร์เสรี, 2549; พิมพินี อินทราชัย, 2546; พุทธสิริ ลักษณะ, 2550; ภาษิณี จุลละสร, 2544; รัตนา เชื้อวิทยา, 2544; วาจิต เอี่ยมอิสระโยธิน, 2550; วิวรรณ วงศ์ทองศรี, 2546; ศุภพร สุทธิเมธากร, 2544; สมใจ เกษเกษม, 2548; สิริคุณ ชื่นชมรัตน์, 2545; สุรพัฒน์ โพธิ์แสน, 2546; หทัยทิพย์ วงศ์กิตติกำจร, 2546; หิมพรรณ รักแตงาม, 2544; อชิรุรุ สุพรรณเภสัช, 2550)

ส่วนมิติความสัมพันธ์ ประมวลศัพท์เล่มนี้มีมิติความสัมพันธ์แบบมโนทัศน์หนึ่งเป็นประเภทของอีกมโนทัศน์หนึ่ง มโนทัศน์หนึ่งเป็นส่วนประกอบของอีกมโนทัศน์หนึ่ง และมโนทัศน์หนึ่งเป็นกระบวนการและอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการนั้นเป็นมิติความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับที่ซาเซ (Sager, 1990, pp. 30-35) พิมพินี อินทราชัย (2546, น. 9-10) วาจิต เอี่ยมอิสระโยธิน (2550, น. 23-26) และ ศุภพร สุทธิเมธากร (2544, น. 69) กล่าวไว้ ส่วนมิติความสัมพันธ์แบบมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นหน้าที่ของผลิตภัณฑ์นั้น มโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์นั้น และมโนทัศน์หนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์และอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นั้นเป็นมิติความสัมพันธ์ที่

ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อและเนื้อหาของคลังข้อมูลภาษาซึ่งต่างจากที่ซาเซ (Sager, 1990, pp. 30-35) พิมพินี อินทราชัย (2546, น. 8) วาฑิต เอี่ยมอิสระโยธิน (2550, น. 25) และ ศุภีพร สุทธิเมธากร (2544, น. 69) กล่าวไว้

ผู้วิจัยพบว่าประมวลศัพท์นี้มีการให้คำแปลโดยการทับศัพท์และการแปลแบบตรงตัว ซึ่งสอดคล้องกับทิวโรจน์ อรุณมานะกุล (2550) กล่าวไว้ ส่วนการให้คำแปลโดยการแปลแบบเอาความและแบบผสมผสานเป็นกลวิธีที่ต่างจากทิวโรจน์ อรุณมานะกุล (2550) กล่าวไว้

ในส่วนของการให้คำนิยาม ประมวลศัพท์เล่มนี้มีการให้คำนิยามโดยการพรรณนา ซึ่งสอดคล้องกับทิวโรจน์ อรุณมานะกุล (2550) กล่าวไว้ ส่วนการให้คำนิยามแบบผสมผสานเป็นกลวิธีที่ต่างจากทิวโรจน์ อรุณมานะกุล (2550) กล่าวไว้

ในด้านการสร้างคำ ประมวลศัพท์นี้มีการสร้างคำแบบ การนำชื่อเฉพาะมาใช้เป็นคำทั่วไป การเติมหน่วยคำเติมท้าย และการประสมซึ่งสอดคล้องกับที่ซาเซ (Sager, 1990, pp. 60-80) และ แจ็กสัน และคณะ (Jackson & others, 2000, pp. 32-46, 69-89) กล่าวไว้

นอกจากนี้ ประมวลศัพท์มีประโยชน์ในการแปลทั้งจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ในเรื่อง การทำความเข้าใจต้นฉบับและการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นภาษาฉบับแปลซึ่งสอดคล้องกับที่พิมพ์ใจ สุรินทร์เสรี (2549, น. 35-41) กล่าวไว้

ในด้านคุณภาพของงานแปลนั้น ประมวลศัพท์มีส่วนช่วยให้งานแปลถูกต้องและเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น ความถูกต้องและความเป็นธรรมชาติเป็นแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพงานแปล ซึ่งสอดคล้องกับที่บาร์นเวลล์ (Barnwell, 1980, p. 15) และ ลาร์สัน (Larson, 1984, pp. 485-489) กล่าวไว้

7.2.2 ประเด็นที่น่าสนใจจากการประมวลศัพท์

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจากการประมวลศัพท์ ได้แก่ การกำหนดหัวข้อ การนำโปรแกรม AntConc มาช่วยในการวิเคราะห์ศัพท์เฉพาะ การรวบรวมข้อมูล การกำหนดมโนทัศน์สัมพันธ์ การสกัดศัพท์ และการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.2.2.1 การกำหนดหัวข้อ

หากผู้จัดทำมีความรู้เรื่องศัพท์ที่จะประมวล จะช่วยให้สามารถกำหนดขอบเขตการศึกษาที่ชัดเจนได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกเรื่องที่มีความคุ้นเคยอยู่แล้ว จึงไม่ประสบความยุ่งยากมากนัก

7.2.2.2 การนำโปรแกรม AntConc มาช่วยในการวิเคราะห์ศัพท์เฉพาะ

โปรแกรม AntConc มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการประมวลศัพท์ครั้งนี้ เนื่องจากโปรแกรมห้มีคุณสมบัติในการค้นหาคำที่ต้องการจากคลังข้อมูลภาษา โดยปรากฏในรูปบรรทัดคอนคอร์แดนซ์ (concordance line) และสามารถแสดงข้อมูลพื้นฐานของคลังข้อมูลภาษา เช่น ขนาดของคลังข้อมูลภาษา จำนวนคำ/ประโยค ความถี่ของคำ แสดงรายการคำประสมหรือกลุ่มคำ ค้นหาคำเฉพาะ และแสดงตัวอย่างประโยคของศัพท์เฉพาะในบริบทต่าง ๆ จึงช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสกัดศัพท์วิเคราะห์ และสังเกตเห็นลักษณะการใช้เชิงภาษาศาสตร์ของศัพท์นั้น ๆ โดยเฉพาะการสังเกตการปรากฏร่วมกันของคำ กล่าวคือ ศัพท์ที่ต้องการศึกษาปรากฏพร้อมกับคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำใดได้บ้างจนสรุปออกมาเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ได้ เช่น ศัพท์เกี่ยวกับปุ่มหรือแป้นต่าง ๆ มักปรากฏร่วมกับคำกริยา “press” เป็นต้น นอกจากนี้โปรแกรมห้ยังช่วยในการให้คำนิยามหรือคำอธิบายศัพท์เฉพาะต่าง ๆ จากการสังเกตบรรทัดคอนคอร์แดนซ์

7.2.2.3 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยพบว่าการรวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีที่ใช้ทำประมวลศัพท์ เช่น การสร้างคลังข้อมูลภาษา การสกัดศัพท์ มโนทัศน์สัมพันธ์ การบันทึกศัพท์ เป็นต้น ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจวิธีการประมวลศัพท์อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการประมวลศัพท์ต่อไป

นอกจากนี้ การรวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เช่นการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับอักษรเบรลล์ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติ ลักษณะของอักษรเบรลล์เพิ่มขึ้น เป็นต้น ผู้วิจัยได้นำความรู้มาใช้ในการให้คำแปลและคำนิยาม

ส่วนในการสร้างคลังข้อมูลภาษานั้น การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต และซีดีรอมช่วยให้ผู้วิจัยสร้างคลังข้อมูลภาษาได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเนื่องจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวเป็นแหล่งรวมของข้อมูลจำนวนมากและหลากหลาย

7.2.2.4 การกำหนดมโนทัศน์สัมพันธ์

การจัดรูปแบบมโนทัศน์สัมพันธ์ในการประมวลศัพท์ครั้งนี้ช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพการเชื่อมโยงระหว่างศัพท์ซึ่งส่งผลให้สามารถคัดเลือกศัพท์อย่างเป็นระบบอีกทั้งยังช่วยให้ประมวลศัพท์เป็นระเบียบและอ่านเข้าใจง่ายอีกด้วย ผู้ที่นำประมวลศัพท์ไปใช้สามารถเรียนรู้ศัพท์

คำแปล การใช้ศัพท์รวมทั้งทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ใช้ประมวลศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2.2.5 การสกัดศัพท์

ศัพท์ที่ปรากฏในประมวลศัพท์เล่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ที่มีความถี่ไม่สูง ยกเว้น “Braille” และ “chord” นอกจากนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่าศัพท์ในการประมวลศัพท์นี้เป็นคำประสมและคำประสมหลายส่วนมากกว่าคำเดี่ยว คำประสม เช่น “advance bar” “single cell” คำประสมหลายส่วน เช่น “digital talking book player” “large print program” เป็นต้น

7.2.2.6 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาดำเนินการช่วยให้การให้คำแปลและคำนิยามศัพท์แต่ละคำสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ในด้านการให้คำแปลเป็นภาษาไทย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วยให้คำแปลถูกต้องและเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ความถูกต้อง

ตัวอย่างที่ 1

“Braille math”

คำแปลแรก : อักษรคณิตศาสตร์แบบเบรลล์

คำแปลที่แก้ไขแล้ว : สัญลักษณ์คณิตศาสตร์อักษรเบรลล์

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่าควรเปลี่ยนคำแปลจาก “อักษรคณิตศาสตร์แบบเบรลล์” เป็น “สัญลักษณ์คณิตศาสตร์อักษรเบรลล์” เพื่อความถูกต้องและชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำแปลตามคำแนะนำดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 2

“cursor tracking”

คำแปลแรก : ตัวชี้ตำแหน่ง

คำแปลที่แก้ไขแล้ว : ตัวติดตามตัวชี้ตำแหน่ง

ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า “ตัวชี้ตำแหน่ง” เป็นคำแปลที่ซ้ำกับ “cursor” ด้วยเหตุนี้ จึงควรแก้ไขเป็น “ตัวติดตามตัวชี้ตำแหน่ง” เพื่อให้คำแปลมีความหมายถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำแปลตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. ความเป็นธรรมชาติ

ตัวอย่าง

“scanner”

คำแปลแรก : เครื่องกราดภาพ / เครื่องสแกน

คำแปลที่แก้ไขแล้ว : เครื่องสแกน

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่า “เครื่องกราดภาพ” เป็นคำแปลที่ไม่คุ้นเคยถ้าเทียบกับ “เครื่องสแกน” อีกทั้งยังมีความหมายโดยนัยในทางลบ ทำให้นึกถึงการกราดยิง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตัดคำแปลดังกล่าวออกเหลือเพียง “เครื่องสแกน” เพื่อให้เป็นคำแปลที่ใช้จริงในวงการ

ส่วนในด้านการให้คำนิยามนั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วยให้คำนิยามถูกต้อง กระชับ และชัดเจน ดังนี้

1. ความถูกต้อง

ตัวอย่าง

เซลล์ (cell)

คำนิยามแรก : กลุ่มจุดของอักษรเบรลล์ในหนึ่งช่อง อักษรเบรลล์หนึ่งกลุ่มจะประกอบด้วยจุดทั้งสิ้นไม่เกิน 6-8 จุด

คำนิยามที่แก้ไขแล้ว : พื้นที่ของอักษรเบรลล์ในแต่ละช่อง

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่เห็นด้วยกับนิยามแรกเนื่องจากในบางกรณีที่ไม่ปรากฏกลุ่มจุดของอักษรเบรลล์ใน 1 ช่อง เช่น การเว้นวรรค หรือการย่อหน้า ก็ถือว่าเป็นเซลล์ได้ ดังนั้นจึงควรแก้ไขนิยาม เป็น พื้นที่ของอักษรเบรลล์ใน 1 ช่อง ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำแนะนำดังกล่าวจึงแก้ไขคำนิยามตามคำแนะนำแต่ปรับคำพูดเล็กน้อย

2. ความกระชับ

ตัวอย่างที่ 1

โปรแกรมแปลอักษรเบรลล์ (Braille translation program / Braille translator)

คำนิยามแรก : โปรแกรมที่ใช้เปลี่ยนจากตัวอักษรปกติ เป็นอักษรเบรลล์ ซึ่งมีลักษณะเป็นจุดนูนเพื่อให้คนสายตาทิการสามารถอ่านได้

คำนิยามที่แก้ไขแล้ว : โปรแกรมที่ใช้เปลี่ยนจากตัวอักษรปกติ เป็นอักษรเบรลล์

(ดู ER 40 เพิ่มเติม)

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่า นิยามแรก เย็นเยื่อ ควรตัดข้อความที่ว่า ซึ่งมีลักษณะเป็นจุดนั้นเพื่อให้คนสายตาพิการสามารถอ่านได้ แล้วให้ดู “อักษรเบรลล์” เพิ่มเติม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำนิยามตามคำแนะนำดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 2

เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (พีดีเอ) (personal digital assistant) (PDA)

คำนิยามแรก : เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาขนาดเล็ก อุปกรณ์ดังกล่าว ต่างจากแล็ปท็อปคอมพิวเตอร์ (laptop) เนื่องจากมีขนาดเล็กกว่าและจุข้อมูลได้น้อยกว่า นอกจากนี้ เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลที่คนสายตาพิการใช้ยังต่างจากเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลทั่วไป กล่าวคือ เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลของคนสายตาพิการมีขนาดใหญ่กว่า อีกทั้งยังสามารถแสดงผลโดยการใช้เสียงสังเคราะห์และอักษรเบรลล์ ในขณะที่เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลทั่วไปแสดงผลด้วยอักษรปกติ

คำนิยามที่แก้ไขแล้ว : เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาขนาดเล็ก อุปกรณ์ดังกล่าวต่างจากแล็ปท็อปคอมพิวเตอร์ (laptop) เนื่องจากมีขนาดเล็กกว่าและจุข้อมูลได้น้อยกว่า นอกจากนี้ เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลที่คนสายตาพิการใช้ยังต่างจากเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลทั่วไป กล่าวคือ มีขนาดใหญ่กว่า อีกทั้งสามารถแสดงผลโดยการใช้เสียงสังเคราะห์และอักษรเบรลล์

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่า นิยามแรก เย็นเยื่อ ควรตัดข้อความที่ว่า ในขณะที่เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัลทั่วไปแสดงผลด้วยอักษรปกติ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำนิยามตามคำแนะนำดังกล่าว

3. ความชัดเจน

ตัวอย่างที่ 1

เครื่องสแกน (scanner)

คำนิยามแรก : อุปกรณ์ที่ใช้ถ่ายภาพตัวอักษรหรือภาพต่าง ๆ ลงในคอมพิวเตอร์ เครื่องสแกนที่คนสายตาพิการใช้มีลักษณะต่างจากเครื่องสแกนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ สามารถแสดงผลด้วยเสียงสังเคราะห์ได้

คำนิยามที่แก้ไขแล้ว : อุปกรณ์ที่ใช้ถ่ายภาพตัวอักษรหรือภาพต่าง ๆ ลงในคอมพิวเตอร์ เครื่องสแกนที่คนสายตาพิการใช้มีลักษณะต่างจากเครื่องสแกนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ สามารถแสดงผลด้วยเสียงสังเคราะห์ นอกจากนี้ เครื่องสแกนบางรุ่นสามารถบันทึกผลเป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่า นิยามแรกยังไม่สมบูรณ์ ควรเพิ่มข้อความที่ว่า นอกจากนี้ เครื่องสแกนบางรุ่นสามารถบันทึกผลเป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำนิยามตามคำแนะนำดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 2

โปรแกรมอ่านจอภาพ (screen reader program)

คำนิยามแรก : โปรแกรมที่ใช้อ่านข้อความต่าง ๆ ที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์

คำนิยามที่แก้ไขแล้ว : โปรแกรมที่ใช้อ่านข้อความต่าง ๆ ที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ด้วยเสียงสังเคราะห์

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์แนะนำว่า นิยามดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์ ควรเพิ่มข้อความที่ว่า ด้วยเสียงสังเคราะห์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงแก้ไขคำนิยามตามคำแนะนำดังกล่าว

7.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าศึกษาในอนาคต ดังนี้

1. ในขั้นตอนการสร้างคลังข้อมูลภาษา ผู้วิจัยสร้างคลังข้อมูลภาษาอังกฤษซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการ ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการสร้างคลังข้อมูลภาษาประเภทอื่น ๆ เช่น คลังข้อมูลเทียบบท โดยการเก็บข้อมูลจากคู่มือต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทย เพื่อศึกษาการให้คำแปลเป็นภาษาไทยของศัพท์เฉพาะ หรือคลังข้อมูลภาษาไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาพิการ เพื่อสังเกตการณ์ใช้ภาษาในวงการเฉพาะสาขา เป็นต้น

2. ในการทดสอบด้วยการแปล ผู้วิจัยให้นักแปลจำนวน 2 คนลองแปลข้อความทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย นักแปลคนหนึ่งใช้ประมวลศัพท์ อีกคนหนึ่งไม่ใช้ประมวลศัพท์ กลุ่มตัวอย่างเพียง 2 คนอาจน้อยเกินไป ด้วยเหตุนี้ จึงควรศึกษาการใช้ประมวลศัพท์เป็นทรัพยากรการแปลโดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย นอกจากนี้ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากนักแปลที่มีความรู้ทางการแปล (ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกนักศึกษาปริญญาโทสาขาการแปลภาษาอังกฤษและไทยเป็นกลุ่มตัวอย่าง) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ทางการแปล แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีการใช้คำกริยาซึ่งสัมพันธ์กับการรับรู้ของคนสายตาศึกษา ด้วยเหตุนี้ จึงควรศึกษาว่ามีการใช้ภาษาซึ่งสัมพันธ์กับการรับรู้ของคนสายตาศึกษาในลักษณะอื่น ๆ อีกหรือไม่ อย่างไร

4. การประมวลศัพท์ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถามผู้ใช้งานประมวลศัพท์ การใช้แบบประเมินความถูกต้องของการบันทึกศัพท์ เป็นต้น

5. จากการสร้างคลังข้อมูลภาษา พบว่ามีศัพท์เกี่ยวกับคนสายตาศึกษาและคนสายตาศึกษาเลื่อนวางในสาขาอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์ภายในบ้าน อุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์ที่ช่วยสำหรับการเดินทาง อุปกรณ์เกี่ยวกับการนันทนาการ อุปกรณ์เกี่ยวกับโทรศัพท์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการประมวลศัพท์ในหัวข้อดังกล่าวเพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบประมวลศัพท์ดังกล่าวกับประมวลศัพท์เฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศึกษาว่าเหมือนหรือต่างกันในเรื่องการให้คำแปลเป็นภาษาไทย การจำแนกประเภทของคำ การให้คำนิยาม ความสัมพันธ์ของศัพท์นั้น ๆ กับศัพท์อื่น ๆ ลักษณะทางภาษาศาสตร์ เช่น การสร้างคำ การปรากฏร่วมกันของคำ เป็นต้น และการนำประมวลศัพท์มาประยุกต์ใช้ในการแปลหรือไม่ อย่างไร

6. ควรมีการประมวลศัพท์เฉพาะสำหรับคนพิการประเภทอื่น ๆ เช่น ผู้พิการด้านการได้ยิน ผู้พิการด้านการเคลื่อนไหว เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบประมวลศัพท์ดังกล่าวกับประมวลศัพท์เฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์สำหรับคนสายตาศึกษาว่าเหมือนหรือต่างกันในเรื่องการให้คำแปลเป็นภาษาไทย การจำแนกประเภทของคำ การให้คำนิยาม ความสัมพันธ์ของศัพท์นั้น ๆ กับศัพท์อื่น ๆ ลักษณะทางภาษาศาสตร์ เช่น การสร้างคำ การปรากฏร่วมกันของคำ เป็นต้น และการนำประมวลศัพท์มาประยุกต์ใช้ในการแปลหรือไม่ อย่างไร